

49

*Sveriges allmänna biblioteksförenings
handböcker. 2.*

**BIBLIOTEK
DERAS BETYDELSE OCH
SKÖTSEL**

*EN HANDEDNING FÖR
MINDRE BIBLIOTEK*

utgiven av

*FREDRIK HJELMQVIST, HILDUR LUNDBERG,
KNUT TYNELL*

STOCKHOLM

*P. A. Norstedt & Söners
Förlag*

N:o 49.

1835 Enighet.

P. Rörum. 1931.

Folkbibliotekens betydelse.

»Vad nytta har man egentligen av att skaffa ett offentligt bibliotek?» Den som frågar så, skulle man vilja inbjuda till ett besök i ett modernt folkbibliotek, t. ex. stadsbiblioteket i en medelstor stad.

Över det rymliga kapprummet komma vi in i låneexpeditionen, som är ett stort rum, väl upplyst och försett med bokhyllor, dels i rad kring väggarna, dels kanske också placerade som dubbelhyllor mitt på golvet i sådan riktning, att bibliotekarien från sin plats vid utlåningsdisken kan se, vad som tilldrager sig i rummet. Oupphörligt komma besökande in, lämna sina böcker vid disken, fråga efter nya eller gå själva bort till bokhyllorna och taga reda på de böcker de vilja låna.

Vi stanna vid disken och se oss omkring. Bredvid oss ha vi kortkatalogen och där står en ung man och söker efter litteratur om fotografering. Här kommer en äldre man och lämnar bibliotekarien ett par böcker för att få dem antecknade för hemlån. Det är en åkeriiddkare, som i många år åkt kring stadens gator, medan han på sin lediga tid berest hela världen i sällskap med Hedin och Nansen, Lewenhaupt, Rasmussen och många andra. Bredvid honom sticker en liten tös upp huvudet; hon når knappast över disken, men hon lägger fram ett stort bokpaket, som skall bytas ut mot ett lika stort. Hon är så viktig och beskäftig, och det kan hon väl också vara, ty utväljandet av hela familjens andliga spis för veckan är anförtrött åt henne. »Pappa frågade, om det finns någon bok om bilar och så sa mamma, att hon ville ha en bok av Kuylenstierna-Wenster. Hon tyckte inte om den här.» »Den här» var en bok av Per Hallström, som »fröken» tydligen gjort ett litet försök med, men med dåligt resultat. »Och så skulle Oskar ha en indianbok, om fröken ville leta ut en, och så skulle Per ha en sagobok», och det skulle hon

själv också och dem kunde hon nog på egen hand taga reda på. Men pappa ville också ha en berättelse av Blanche. Med kritisk blick granskar hon sedan vad fröken plockar fram för att avge sitt votum, om vederbörande haft boken förut. — Där borta vid sagobokshyllan i barnens vrå tränges hon snart med en hel del småttingar, som ivriga och förtjusta undersöka, vad som finns inne på hyllan den kvällen. Vid ungdomsböckerna stå ett par halv vuxna pojkar och se efter på bilderna, om det är någon »skarp» bok. På en liten pall, avsedd för dem, som ej räcka upp till översta hyllan, sitta ett par småpojkar tillsammans och diskutera Gustav II Adolfs förtjänster med ledning av Anna Maria Roos' bok.

Det är mycket folk i kväll, det är måndag och det är en »god» dag. Vid skönlitteraturen trängas människorna. De flesta ha sina favoritförfattare, men då och då antastar någon, som är villrådig, en av de tjänstgörande och begär hjälp. Där är en medelålders arbetare. Han har läst Jack London, men på honom har han tröttnat. Han vill ha berättelser med innehåll i. Onkel Adam gillar han särskilt, men av honom har han läst så mycket och nu undrar han, om det finns något liknande — eller — han har också haft en bok av Viktor Rydberg, vad den hette, minns han ej, men —. Så följas bibliotekarien och han bort till hyllan, där Rydbergs arbeten stå. Jo, nu känner han igen boken. »Fribytaren på Östersjön» var det. Om en liten stund vandrar han bort med Vapensmeden. Där är ett par ungdomar, som fråga, var Conan Doyle står, och en dam, som vill ha en diktsamling av Oscar Stjerne eller Bo Bergman. Där är någon, som vill ha ett råd om en bok, som passar för en gammal sjuk herre, här önskar någon lektyr, som skall läsas högt i familjekretsen, där är en ung man, som skall deklamera i en klubb.

Men icke heller facklitteraturen står orörd. Vid religionen söker en liten skolyngling efter litteratur till en kria om Bibelns inspiration. Bland många andra ämnen har han valt just detta såsom det mest intressanta. Bredvid honom diskutera ett par äldre män, en vaktmästare och en järnvägsman, Kristusfrågan och rekommendera varandra olika arbeten.

Där är så många huvuden, så många sinnen. Det frågas efter historia, memoarer, reseskildringar. En vill läsa om månen och

en om trådlös telegrafi, en skall hålla föredrag om våra samfärdsmedel och en vill bygga sig en kanot. Där kommer en lycklig fader och berättar, att han behöver en bok i barnavård, och där är en pojke, som önskar »Finare matlagning», d. v. s. mamma skall ha den, ty hon går bort och lagar middagar. Där är en ung dam, som vill ha något om den nyaste konsten, och där sticker en liten tös en lapp i handen på bibliotekarien. På den står det, att store bror önskar en bok, där det finns en avbildning av »Bältespännarna». Här kommer en yngling, som vill tunga Auerbachs tyska lexikon till studentskrivningen.

Från olika hem komma de, från skilda arbetsområden, med olika bildningsgrad och olika förutsättningar, med olika tycken och smak, en vill njuta av de stora mästarnas konst, en annan vill förströ sig med en »rolig» bok, den ene vill tränga in i livets högsta problem, den andre vill fördjupa sina kunskaper i något som sammanhänger med hans arbete eller kall, eller i något som kanske är vida skilt därifrån, men som han intresserar sig för. En läser målmedvetet, en söker på måfå något att fördriva en ledig stund med.

Vi göra också en titt in i de båda läsrummen, som finnas ett på vardera sidan om låneexpeditionen. Det ena är avsett för vuxna och försett med ett bibliotek med uppslagsböcker och tidskrifter, det är trevligt möblerat och ser inbjudande ut. Mitt på golvet står ett stort bord, omkring vilket i all sämja ha slagit sig ned en gammal f. d. professor, naturvetenskapsman, som nu sitter här kväll efter kväll och läser Bergman & Svenséns Världshistoria, en cigarrhandlare, som läser Jerome, Three men in a boat, jämförande originaltexten med den svenska översättningen, en gammal dam som läser Idun och en arbetare, som tittar i Almanack för alla. Vid ett annat bord läser en ung man Teknisk tidskrift, vid en skrivpulpet sitter på ena sidan en skolyngling och skriver en kria, flitigt rådfrågande Nordisk familjebok och »Schück & Warburg», och på den andra en vedgårdsarbetare, som gör anteckningar ur Platons Gästabudet. Där kommer någon in och slår i Adresskalendern och där frågar en annan efter Sveriges rikets lag. Det andra läsrummet är barnens och här sitta småttingarna sida vid sida bläddrande i bilderböcker eller läsande i Saga eller några andra populära barn-

böcker; då och då artar det sig till ett litet gruff mellan ett par sidokamrater, då och då bliva viskningarna om den gemensamma bilderboken något för högljudda, då och då hörs ett kvitter från en liten mun, som måste berätta något, då och då måste bibliotekarien komma och stifta fred, varna och förmana, uppmuntra en blyg nykomling eller hålla förhör med ett par treskande orosfrön. Hit kommer stora syster med lille bror eller kanske är det »en som bor i samma hus» och som blivit anförtrodd i hennes vård; små nätta flickor och sådana, som redan visa slynfasoner, små pojkar med troskyldiga, ärliga ögon spelande av livslust och okynne och sådana, som inte riktigt vilja se folk i ansiktet, välklädda småttingar och riktiga små smutsiga trasvargar, som först efter en grundlig handtvagning kunna släppas in: här ha de alla en lugn vrå, ett upplyst och varmt rum och en rolig bok att drömma sig in i.

Då vi lämna biblioteket, ha vi nog blivit överens om, att inrättandet av ett bibliotek är något, som ett samhälle har nytta av. Frågan är blott, hur biblioteket bäst skall ordnas på den ena eller andra platsen. Det är klart, att en liten landskommun och en större stad icke kunna, ja icke heller böra inrätta sina bibliotek efter alldeles samma mönster. För att göra den nytta det är avsett för, måste biblioteket inrättas med hänsyn till behovet hos dem som skola begagna det och detta kan vara i viss mån olika på olika håll.

Låtom oss tänka oss, att vi skola inrätta ett litet bibliotek. Det är fyra saker vi måste tänka på: 1. Att ordna den ekonomiska frågan. 2. Att skaffa en lämplig boksamling. 3. Att få en lämplig lokal. 4. Att få någon, som kan ordna, vårda och låna ut böckerna.

Den första frågan anse vi till att börja med ordnad och taga upp den till sist. Vi börja alltså med

Bokurvalet.

Till hjälp vid bokurvalet ha biblioteken först och främst att tillgå den av bibliotekskonsulenterna utgivna »*Katalog* över böcker, som folk- och skolbibliotek kunna erhålla i statsbidrag». Av